

**Добровольська П., здобувач вищої освіти,
Науковий керівник: Кравченко Т., к.філол.н., доцент
Миколаївський національний аграрний університет
g-mail: dobrovolska.polina2@gmail.com**

ПОСЛАННЯ ШЕВЧЕНКА МЕРТВИМ, ЖИВИМ І НЕНАРОДЖЕНИМ

Тарас Григорович Шевченко – Великий Кобзар і Пророк, син українського народу, апостол правди, заступник знедолених, патріот та один з найбільших революціонерів нашого народу. Яких псевдонімів тільки не вигадали, щоб описати геній Шевченка. Його твори стали національним скарбом і змусили світ відчувати красу української землі, проїнявшись повагою до неперевершеного українського літературного слова та жанру. Пам'ятники Шевченкові споруджено в багатьох країнах світу, а твори його перекладені мовами провідних держав і народів [1].

Велич Тараса Шевченка визначається його значним внеском у загальнолюдську скарбницю культури. Але ж у чому полягає актуальність слів поета для сучасної людини та наступних поколінь? Яке послання несе Шевченкова творчість в сьогоднішній день? Метою дослідження є спроба з'ясувати, у чому саме криється невмирущість поезій Кобзаря, чому його настанови залишаються вічними для українського народу.

Геніальність поета – беззаперечний факт. Слово його просте й доступне кожному, а сконцентрована в ньому смислова і емоційна енергетика сягає незбагненого рівня. Його Правда, будучи закоріненою в народне життя, піднімає кожного, хто вчитається в «Кобзар», до найвищих національних і моральних висот.

Тарас Шевченко — селянський син, проте він не був просто мужиком, навіть не мужицьким поетом, як дехто називав його, аби зневажити. Це була високоосвічена, з енциклопедичним кругозором людина, яка безупинно прагнула знань і черпала їх з усіх можливих і доступних для неї джерел. Із дідових оповідок і народних пісень, із цілеспрямованих пізнавальних мандрівок і архівів та літописів, із книжкових видань і театрів та музеїв, зі спілкування з культурницькою інтелігенцією і в колі простих селян. Завдяки цьому він став працелюбним самоосвіченим інтелектуалом, який сягнув висот академіка, як художник, став основоположником рідної літератури та справжнім майстром слова[2]. В історію української думки Шевченко увійшов як мислитель, який заклав демократичні підвалини проникливого розуміння національного минулого свого народу, його великих і сумних сторінок [3].

Іноді здається, що ця людина могла бачити майбутнє, бо кожного хоч раз хвилювало одне й те ж питання: як Шевченкові вдалося написати шедеври, які залишаються актуальними крізь роки та століття? Недарма ж його називають Пророком.

Образ «пророка» почав формуватися в останні роки поетового життя зусиллями середовища «Основи», але цілком сформувався лише на кінець ХІХ ст. в Галичині, звідки після 1905 року став успішно поширюватися всією

соборною Україною. Ідейним стрижнем цього образу є трактування Шевченка як символу української національної ідеї, як «нашого першого поета й першого історика», чий «історичні» поезії містять хай і не завжди точну фактично, але глибинно-істинну, справді національну версію нашої історії, чия мова є еталоном справжньої, живої «народної української мови», чие кожне слово є священним для кожного справжнього українця[4].

Життя поетове було нелегким, було в ньому чимало горя. Т. Шевченко творив в умовах жорстокого тиску і переслідувань з боку царського режиму. Тоді ж його творчість отримала визнання в найвищих світських колах імперії. Він здійснював екскурси в далеку історію європейських країн, зіставляв тодішні події з українськими реаліями в умовах жорстокої цензури і сваволі царських спецслужб. У своїх численних творах відновлював історичну правду й справедливість українців. Філософія його життєвої позиції полягала у визволенні України й українців з імперського гніту. Тарас Шевченко оспівував лицарів національного духу, великих діячів козацької доби всупереч прагненню імперської влади швидко стерти з пам'яті народної навіть згадку про ті часи та події, про тих героїв. Його талант, а також творча праця впродовж всього життя зумовили формування життєвої позиції всіх наступних поколінь борців за волю України [5].

Твори поета-мислителя побудовані на основі історичних традицій князівської та козацької України, героїчному епосі минулого, історичній пам'яті про звитяжні перемоги. Великий Кобзар порушував питання розвитку моральності та духовності людини, проводив тернистим шляхом українського буття, вчив любити неньку Україну[6]. Шевченко здійснив велетенський внесок у пробудження і формування національної свідомості українського народу, в розвиток української та світової культури. Ідеї, світоглядні думки, вся творчість Шевченкового генія стала тим живим феноменом, який далі розвивається вже у свідомості наступних поколінь українства. Як актуально сьогодні звучать безсмертні Шевченкові слова: «Свою Україну любіть, / Любіть її во время люте, / В останню тяжкую минуту / За неї Господа моліть» [3].

Кожним своїм рядком, кожним словом Шевченко леліє Україну і нас із вами, його нащадків. Але в його творчості є і прямі звернення до народу — як високі художні маніфести, як заклинання не скорятися долі, бути гідними свого історичного покликання — оберігати і творити себе, оберігати і плекати свою матір-Україну. У грудні 1845 року Тарас Григорович пише поему «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє». У цих усіх відомих рядках поет закликає: «Схаменіться! будьте люди, / Бо лихо вам буде./ Розкуються незабаром / Заковані люде». Там же: «Якби ви вчилися так, як треба, / То й мудрість би була своя»; «Учіться, читайте, / І чужому научайтесь, / Й свого не цурайтесь» [2].

Пророк уважає, що правду треба шукати на власній землі, силу слід черпати, спираючись на свій народ, справжню волю можна здобути лише в єднанні з ним. Інтелігенція України повинна бути разом із народом, просвітити його, написати українську історію і зберегти культуру [7].

Його настанови для кожного українця є програмними абетками з відродження духовності, формування вільної, гідної людини, в них живуть ознаки менталітету українців.

Отже, актуальність творчості Пророка полягає в немислимій любові до своєї Батьківщини і саме це саме те, що було й буде мати відголос у свідомості кожного українця. Це та сама незбагненна сила, яка тече в українській крові, це невидима нитка, котра з'єднує нас крізь століття, через яку ми й досі чуємо голос Тараса Шевченка. Кобзарєва поезія була й буде найважливішим і нетлінним складником духовного єства українського народу. Шевченко – це не тільки те, що вивчають, а й те, чим живуть, у чому черпають сили і надії.

Список джерел:

1. Тарас Шевченко – геній і пророк українського народу. URL: <http://www.school-library.com.ua/slavetni-ukrajintsi/802.html> (дата звернення: 13.04.22).
2. Тарас Шевченко: послання до народу. URL: <https://www.spilka.pt/index.php/uk/2009-04-26-00-07-27/917-2010-03-10-14-12-3> (дата звернення: 13.04.22).
3. Буда Т.Й. Актуальність творчості Тараса Шевченка у нових реаліях українського суспільства. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/15562/1/91-92.pdf> (дата звернення: 14.04.22).
4. Герої та знаменитості в українській культурі: [кол. монографія] / Укр. центр культур. дослідж., Ін-т культур. політики; [ред.-упоряд. О. Гриценко]. – Київ: [УЦКГ], 1999. – 351, с. 161-162. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0003902 (дата звернення: 14.04.22).
5. Сьогодні творчість Великого Тараса актуальна, як і 197 років тому. URL: <http://volya.if.ua/2011/03/sohodni-tvorchist-velyko-ho-tarasa-aktualna-yak-i-197-rokiv-tomu/> (дата звернення: 14.04.22).
6. Неоніла Кубай. Патріотичні мотиви творчості Т. Шевченка в контексті козацької педагогіки. Нова педагогічна думка. 2015. №1 (81). УДК 821.161.209:37.035.6. URL: file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Downloads/Npd_2015_1_32.pdf (дата звернення: 15.04.22).
7. «І живим, і мертвим, і ненародженим» аналіз. URL: <https://dovidka.biz.ua/i-mertvim-i-zhivim-i-nenarodzhenim-analiz> (дата звернення: 15.04.22).